

SABAHETA GAČANIN

NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVAČA
ORIJENTALNOG INSTITUTA*Sažetak*

Historijsko i kulturno pamćenje o/u Bosni i Hercegovini predstavlja kompleksan mozaik kojem se treba pristupiti savjesnim i predanim, kako stručnim tako i naučnim radom. Upravo je to zadatak istraživača Orientalnog instituta, rad na objektivnoj slici povijesnog i kulturnog pamćenja ne samo u današnjim granicama već i šire. Sva istraživanja u pogledu historije i kulture trebala bi ponuditi pregled historijskih zbivanja i kulturnih kretanja, dok bi pamćenje i korektna interpretacija trebala na osnovu njih izvući smisao i značenje za Bosance i Hercegovce kako bi ih aktuelizirali u sadašnjosti u cilju izgradnje identiteta naroda koji žive u Bosni i Hercegovini i regionu. Sva istraživanja prošlosti naučnih istraživača Orientalnog instituta su interdisciplinarna, naučno utemeljena, precizna, korektna, interpretativno postavljena tako da se njihovi rezultati ne mogu proizvoljno tumačiti onako kako to povremeno odgovara grupama i pojedincima, koji najčešće svojim demagoškim istupima pokušavaju zamagliti istinu i pažnju naučne zajednice i kulturne javnosti usmjeriti na periferni i naučno neutemeljeni diskurs. Sedamdesetogodišnjica rada u istraživanjima Orientalnog instituta primjer je svijetle tradicije časnog i naučno utemeljenog rada s vrlo značajnim doprinosom u pogledu rezultata koji pomiču granice u naučnim oblastima kojima se bave istraživači Orientalnog instituta.

Ključne riječi: Orientalni institut, sedamdesetogodišnjica, naučna istraživanja, doprinos i značaj baznih istraživanja

Baviti se prošlošću i kulturnohistorijskom baštinom Bosne i Hercegovine jeste veliki izazov za istraživače, budući da je ona kompleksan i heterogen mozaik, koji govori o njenim narodima, historiji, kulturi i duhovnoj nadgradnji. Dijelovi tog mozaika pripadaju i islamskoj civilizaciji koja se na ovim prostorima afirmira uspostavom osmanske vlasti, a čije se nasljeđe,

između ostalog, proučava u Orijentalnom institutu. Svaki proučeni djelić daje odgovore na egzistencijalna pitanja o svrshodnosti čovjekovog postojanja, o sadašnjosti i o budućnosti. Bosna i Hercegovina je satkana od kulturnog sjećanja i pamćenja: individualnog i kolektivnog. Mnogi dijelovi tog mozaika su popunjeni predanim radom, a mnogi tek čekaju da dođu na svoje mjesto. Upravo je to zadatak istraživača Orijentalnog instituta – popunjavanje slike kulturnog pamćenja islamske kulture u historijskom okviru osmanske uprave, ne samo u Bosni i Hercegovini u današnjim granicama već i širem regionu Balkana. Istraživanja prošlosti istraživača Orijentalnog instituta su interdisciplinarna, naučno utemeljena, precizna, korektna, interpretativno postavljena tako da se ne mogu proizvoljno тумачити u skladu s trenutnim interesima grupa i pojedinaca, koji ponekad svojim demagoškim istupima pokušavaju zamagliti historijsku istinu, što je s naučnog aspekta nekorektno, a sa supstancijalnog može biti i opasno.¹

Mukotrpan rad i posvećenost ovakvoj vrsti istraživanja referira na sve istraživače iz minulih vremena: Hamida Hadžibegića,² Omera Mušića,³ Besima Korkuta,⁴ Hazima Šabanovića,⁵ Muhameda Mujića,⁶ Adema

¹ O Orijentalnom institutu i njegovom radu vidjeti: Aladin Husić (ur.), *Orijentalni institut u Sarajevu 1950–2015*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo, 2015; Mubera Bavčić, Lamija Hatibović, *Bibliografija izdanja Orijentalnog instituta 1950.–2020. / Bibliography of Publications of the Institute for Oriental Studies 1950–2020*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo, 2021.

² Mubera Bavčić, “Hamid Hadžibegić (1898–1988): (u povodu 15-godišnjice smrti)”, *Prilozi za orijentalnu filologiju (POF)*, 52–52/2002–3, Sarajevo, 2004, 351–354; Amer Maslo, Lamija Hatibović, “Hamid Hadžibegić (1898.–1988.) i njegova ostavština u Orijentalnom institutu u Sarajevu”, *Časopis za suvremenu povijest*, br. 1, sv. 54, Zagreb, 2022, 169–186.

³ Omer Nakičević, *Hafiz Omer Mušić, profesor (1903.–1972.)*, Planjax – Medžlis IZ, Tešanj – Gračanica, 2012.

⁴ Sulejman Grozdanić, “In memoriam: Prof. Besim Korkut (1904–1975)”, *POF*, XXV/1975, Sarajevo, 1976, 6–8.

⁵ Radmila Tričković, “Dr. Hazim Šabanović, Urbani razvitak Beograda od 1521. do 1688. godine”, *Godišnjak grada Beograda*, knj. XVII, Beograd, 1970, 5–9; Nenad Filipović, “Dva velikana osmanistike: Hazim Šabanović i Adem Handžić”, *Godišnjak BZK Preporod*, god. XVI, Sarajevo, 2016, 393–399; Bisera Nurudinović, “Bibliografija radova dr Hazima Šabanovića”, *POF*, XXII–XXIII/1972–73, Sarajevo, 1976, 11–32.

⁶ A. Husić (ur.), *Orijentalni institut u Sarajevu 1950–2015*, 37–38; Faruk Taslidža, “Doprinos Muhameda A. Mujića u proučavanju historije Mostara i Hercegovine” u: *Zbornik*

Handžića,⁷ Teufika Muftića,⁸ Aliju Bejtića,⁹ Ešrefa Kovačevića,¹⁰ Saliha Traku,¹¹ Džemala Čehajića,¹² Ismeta Kasumovića,¹³ Ahmeda Aličića,¹⁴

radova Naučni skup Hercegovački naučnici/znanstvenici i tradicija istraživanja u Hercegovini, ur. Šaban Zahirović, FMON, Mostar, 2016, 213-223; Snježana Buzov, "Bibliografija radova Muhameda A. Mujića", *POF*, 34/1984, Sarajevo, 1985, 213-220.

⁷ *Djelo dr. Adema Handžića: Zbornik radova sa znanstvenog simpozija (Tešanj, 15. i 16. 12. 2006. godine)*, Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj, Tešanj 2008; Nenad Filipović, "Dva velikana osmanistike", 399-402; Mubera Bavčić, "Bibliografija radova dr. Adema Handžića", *POF*, 47-48/1997-98, Sarajevo, 1999, 191-199; *POF*, 56/2006, Sarajevo, 2007, 193-203.

⁸ Mehmed Kico, "Lingvističko djelo prof. dr. Teufika Muftića (1918-2003)" u: *Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici*, br. 2, Zenica, 2004, 147-165; Mubera Bavčić, "Bibliografija radova prof. dr. Teufika Muftića", *POF*, 54/2004, Sarajevo, 215-222.

⁹ Redakcija *POF*, "In memoriam: Alija Bejtić", *POF*, XXXI/1981, Sarajevo, 1981, 7-9; Hatidža Čar-Drnda, "Bibliografija radova Alije Bejtića", *POF*, 37/1987, Sarajevo, 1988, 203-210.

¹⁰ Fehim Nametak, "In memoriam: Mr. Ešref Kovačević (1924-1996)", *POF*, 44-45/1994-95, Sarajevo, 1996, 9-11; Haris Dervišević, "Ešref Kovačević (1924.-1996.): kaligrafska ostavština", *Godišnjak BZK Preporod*, god. XVI, Sarajevo, 2016, 443-453.

¹¹ Sabaheta Gačanin, „Osvrt na život i rad Saliha Trake“, *Novi Divan*, no. 1, Travnik, 2021, 36-41; Bibliografija radova: Mubera Bavčić, „Bibliografija radova Saliha Trake“, *POF* 59/2009, Sarajevo, 2010, 265-277.

¹² Samir Beglerović, „Djelo kao punina odraza mišljenja. Osvrt na znanstveni rad prof. Džemala Čehajića“, *Znakovi vremena* br. 74-75, Sarajevo, 2016-2017, 13-29; Sabaheta Gačanin, „Uz tridesetogodišnjicu smrti prof. Džemala Čehajića (26. oktobar 1930.-1. decembar 1989.)“, *Godišnjak BZK Preporod*, god. XIX, Sarajevo, 2019, 350-359; Bibliografija radova: Mubera Bavčić, „Bibliografija radova Džemala Čehajića“, *POF* 61/2011, Sarajevo, 2012, 461-466.

¹³ Esad Duraković, „In memoriam: Dr. Ismet Kasumović (1948-1995)“, *POF* 42-43/1992-93, Sarajevo, 1995, 12-14; Bibliografija radova: Azra Kasumović, „Bibliografija radova dr. Ismeta Kasumovića“, *POF* 44-45/1994-95 Sarajevo, 1996, 447-452.

¹⁴ Fahd Kasumović, „Ahmed S. Aličić – Učitelj, znalac, naučnik“, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 17-22; Aladin Husić, „Osvrt na naučni doprinos Ahmeda S. Aličića“, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 23-30; Amir Duranović, „Crtice iz život Ahmeda S. Aličića“, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 31-35; Bibliografija radova: Fahd Kasumović i Mubera Bavčić, „Bibliografija radova dr. Ahmeda S. Aličića“, *POF* 63/2013, Sarajevo, 2014, 261-269.

Medžidu Selmanović,¹⁵ Fehima Spahu,¹⁶ Amira Ljubovića,¹⁷ Hatidžu Čar-Drnda,¹⁸ Biseru Nurudinović,¹⁹ kao i na Faziletu Hafizović, Behiju Zlatar, Lejlu Gazić, Fehima Nametka, Esada Durakovića, Aminu Kupusović te Snježanu Buzov, te i druge istraživače i uposlenike, koji su bili vezani za Institut – Nedima Filipovića,²⁰ Branislava Đurđeva,²¹ Avdu Sućesku²² i Sulejmana Grozdanića²³ – dajući svoj dragocjeni doprinos odvijanju pro-

¹⁵ Aladin Husić (ur.), *Orijentalni institut u Sarajevu 1950-2015*, 45.

¹⁶ Fehim Nametak, „In memoriam: Fehim Dž. Spaho (1943-1993)“, *POF* 42-43/1992-93, Sarajevo, 1995, 9-11; Bibliografija radova: Azra Kasumović, „Bibliografija Fehima Dž. Spahe“, *POF* 44-45/1994-95, Sarajevo, 1996, 443-446.

¹⁷ Aladin Husić (ur.), *Orijentalni institut u Sarajevu 1950-2015*, 48-49.

¹⁸ Sabaheta Gačanin, „In memoriam: Dr. Hatidža Čar-Drnda (1947-2014)“, *POF* 64/2014, Sarajevo, 2015, 33-35; Alma Omanović-Veladžić, „Doprinos Hatidže Čar-Drnda izučavanju historije Bosne i Hercegovine osmanskog perioda“, *Naučna/znanstvena konferencija Bosankohercegovačke naučnice/znanstvenice i njihov istraživački rad*, ur. Edim Šator, knj. 1, FMON, Mostar 2018, 259-272; Alen Zečević, „Doprinos Hatidže Čar-Drnda historijskoj nauci: djelo vrijedno divljenja“, *Naučna/znanstvena konferencija Bosankohercegovačke naučnice/znanstvenice i njihov istraživački rad*, ur. Edim Šator, knj. 1, FMON, Mostar 2018, 273-283; Bibliografija radova: Mubera Bavčić, „Bibliografija radova Dr. Hatidže Čar-Drnda“, *POF* 64/2014, Sarajevo, 2015, 501-510.

¹⁹ Mubera Bavčić, „Biseru Nurudinović – bibliotekar i bibliograf (1928.-2012.)“, *POF* 64/2014, Sarajevo, 2015, 491-496; Lamija Hatibović, „Uloga i značaj bibliografija, bibliografa i bibliografskih aktivnosti u radu Orijentalnog instituta Univerziteta u Sarajevu“, *Bosniaca* 26, Sarajevo, 2021, 83-84.

²⁰ Enver Redžić (ur.), *Okrugli sto Naučno djelo Nedima Filipovića*, ANUBiH, Sarajevo 2000; Bibliografija radova: Amina Kupusović, „Bibliografija radova akademika prof. Nedima Filipovića“, *POF* 34/1984, Sarajevo, 1985, 221-228.

²¹ Sulejman Grozdanić, „In memoriam: Prof. Dr. Branislav Đurđev (1908-1993)“, *POF* 42-43/1992-93, Sarajevo, 1995, 7-8; Dževad Juzbašić (ur.), *Naučno djelo akademika Branislava Đurđeva*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (ANUBiH), Sarajevo, 2010; Bibliografija radova: Vesna Mušeta-Aščerić, „Bibliografija radova akademika prof. dr. Branislava Đurđeva“, *Prilozi*, br. 28, Sarajevo, 1999, 271-291.

²² Enes Pelidija, „In memoriam: akademik prof. dr. Avdo Sućeska (1927.-2001.)“, *Prilozi*, br. 31, Sarajevo, 2002, 317-320; Bibliografija radova: Emina Stanek, „Bibliografija radova akademika Avde Sućeske – u povodu sedamdeset godina života“, *POF* 46/1996, Sarajevo, 1997, 175-185.

²³ Bećir Džaka, „In memoriam: prof. dr. Sulejman Grozdanić (1933-1996)“, *POF* 46/1996, Sarajevo, 1997, 9-10; Bibliografija radova: Amir Ljubović, „Selektivna bibliografija prof. dr. Sulejmana Grozdanića“, *POF* 47-48/1997-98, Sarajevo, 1999, 181-190.

cesa istraživanja i objavljivanja naučno utemeljenih rezultata. Spomen njihovih imena asocira na istrajavanje u proučavanju historijske i književne građe, jer rezultati njihovog ustrajnog proučavanja imaju nemjerljivi doprinos argumentacijskom diskursu ne samo za Bosnu i Hercegovinu već i šire. Naučna etika ili ethos nalaže svakom naučniku i istraživaču, ne samo Orientalnog instituta, da cijeni i poštuje taj rad, posebno istraživački angažman prethodnika, pogotovu imajući u vidu da se i pored tehnološke ograničenosti u odnosu na današnje mogućnosti istraživača koračalo “koracima od sedam milja”.

U ediciji *Monumenta Turcica* Orientalnog instituta, koja obuhvata 13 knjiga, objavljuju se izvori (defteri, muhimme defteri, vakufname i sidžili) značajni za izučavanje prošlosti balkanskih zemalja, a posebno Bosne i Hercegovine iz vremena osmanske uprave. Vrijedne studije i monografije iz kulturne historije i historije Bosne i Hercegovine i regiona su unutar edicije *Posebni izdanja*, koja broji preko 60 monografija. U pitanju su historiografska i kulturološka istraživanja koja se tiču interpretacije dokumenata i baštine na arapskom, perzijskom i turskom jeziku i koja se bave proučavanjima artefakata na jezicima islamske kulture, tj. arapskom, turskom i perzijskom: prevodima i interpretacijama djela bošnjačkih autora iz perioda osmanske uprave, te utjecajima koja su neosporno ostvarena u kulturološkoj razmjeni. Pojedinačni radovi istraživača objavljuju se na stranica sedamdeset brojeva godišnjaka Instituta, *Priloga za orijentalnu filologiju*. Radovi u ovom godišnjaku nude pronicljive opservacije, značajne naučne postulate i vrijedne interpretacije, budući da su nastali na bogatoj i raznovrsnoj izvornoj građi i teorijskoj osnovi: neobjavljenim rukopisima i građi, relevantnoj stručnoj literaturi, istraživanjima savremenih teoretičara jezika i književnosti, kao i rezultatima istraživanja prethodnih istraživača.

Njihov hvalevrijedan opus vjerovatno je imao sitne propuste, koje u vremenu pred nama mlađi istraživači trebaju sagledati i funkcionalno dopuniti, proširiti i tako dati svoj doprinos daljem produbljanju interpretativne fenomenološke analize i empirijski utemeljenih naučnih saznanja.

Naučni angažman istraživača u Orientalnom institutu zasnovan je na činjenici da bi neprocjenjivo bogatstvo historijske, intelektualne i kulturološke pisane građe jednog kompaktno zaokruženog i duhovno monolitnog

prostora nestalo ako se ne bi naučno obradilo i interpretiralo. Time bi i cjelokupna svjetska baština bila oštećena, jer je ovaj prostor, zbog mnogostrukih interkulturalnih i dijahronosimetričnih dodira raznih civilizacija, religija i naroda, veoma značajno čvorište na mapi referentnih tekovina savremene civilizacije. Ova istraživanja su itekako bitna u sferi određenja etničkog identiteta, spomenika materijalne kulture i pisane tradicije koji nesumnjivo čine temeljno ishodište iz kojega se crpe identitetske sastavnice jednog naroda. U ovom trenutku našeg bivstvovanja, a zarad opstanka u budućnosti, ovo je od esencijalne važnosti.

Upravo zahvaljujući doprinosu naučnika u ovoj oblasti temelje se naša saznanja da se transferom islamske kulture i civilizacije na ove prostore razvila specifična islamska kulturološka forma u kulturnopovijesnom značenju koja je danas, kad se u procesu eurointegracija i globalizacije afirmira evropski identitet, na izvjestan način ugrožena, čime je ugrožen i vlastiti identitet. Ovakav pristup će u budućnosti još više dobiti na značaju imajući u vidu posljedice rata, globalne migracije i činjenicu da se značajan dio naše populacije generacijama nalazi izvan Bosne i Hercegovine i prirodno izložen vanmatičnim integrativnim procesima.

Naša prošlost zasigurno bilježi važna dostignuća koja tumače duhovnu nadgradnju bosanskog čovjeka koja ni u jednom segmentu nije zaostajala, a u izvjesnim periodima je i nadmašivala kulturno-geografsko okruženje. Pod utjecajem islamske civilizacije dolaskom Osmanlija na ove prostore, historija bilježi da su u jednom periodu ljudi s ovih prostora bili poliglote, pisali na više jezika islamske kulture: na turskom, perzijskom i arapskom jeziku, katkada i na svim tim jezicima, tako virtuožno i dobro da je to danas gotovo nezamislivo. Zato je još vrednije i važnije saznanje da su oni koji su živjeli u BiH i regionu bili kadri naučiti orijentalne jezike, govoriti tim jezicima, pisati na njima i izražavati svoja najsuptilnija razmišljanja i osjećanja. Upravo radi institucionalnog i organiziranog djelovanja na očuvanju i predstavljanju te kulturne baštine, osnovan je Orijentalni institut, koji javnosti predočava historijske činjenice i postignuća prvenstveno islamske kulture, kao dijela opće kulturne riznice svijeta.

Istraživači Orijentalnog instituta kontinuirano više od sedamdeset godina prikupljaju izvornu građu iz historije, jezika i književnosti, što je,

poslije mukotrpnog proučavanja, krunisano objektivnim i vremenski održivim studijama, člancima, monografijama i antologijama. To znači da je svih proteklih godina veliki broj naučnih radnika naporno radio na neobjavljenim dokumentima i rukopisima iz osmanskog perioda. Bez obzira na to odnose li se ti dokumenti na historiju, književnost, jezik, filozofiju, kulturu ili sva druga područja kojima su se tada bavili ljudi u Bosni i Hercegovini i u regionu, svaki je taj rad jedno svjetlo koje osvjetljava ono što nismo znali. Rezultati istraživanja ne dozvoljavaju da se istraženo tumači proizvoljno te da se od razdoblja nekadašnje zajedničke povijesti i dalje stvaraju trajna žarišta svekolikih animoziteta i neprevladivih političkih, ideoloških, nacionalnih, kulturnih i ostalih razmirica među ovdašnjim narodima. Svakim tim radom popunjava se dio mozaika naše prošlosti, na pouzdan i siguran način, bez mogućnosti proizvoljnog tumačenja.

Svi primarni izvori, bilo da su dokumenti, defteri ili rukopisi s prozom ili poezijom, zahtijevaju integralni pristup, obavezno interdisciplinarnan, te puno specijalističko opserviranje svih aspekata.

Što se tiče perspektive, nesumnjivo je došlo vrijeme za velike izazove za Orijentalni institut – koji bi morao biti napozvaniji da se usmjeri produkciji sintetskih studija o historiji i kulturi prevashodno muslimanske komponente, ali i povijesnih događanja vezanih za ostale podanike Osmanske države na ovim prostorima. Rad na ovakvim projektima nužno zahtijeva svestranu erudiciju, jer opservacije naučnika Orijentalnog instituta i njihova istraživanja izvire iz različitih vizura: historijske, društvene, kulturološke, estetske, simboličke i mnogih drugih koje se ne mogu jednostavno nabrojati, ali je uvijek u prvom planu naučnička metodološka strogost.

Ovakve vrste studija nastaju u zrelim godinama istraživača, nakon godina predanog rada i istraživanja. Znanja i vještine neophodni za ovakva istraživanja ne mogu se naučiti tokom školovanja, već se stiču mukotrpnim višedecenijskim radom i iskustvom na specifičnim projektima te je od esencijalne važnosti afirmacija zajedničkog rada iskusnih istraživača – znalaca i mladih perspektivnih istraživača u cilju kontinuirane nadogradnje onog što je potrebno za ostvarivanje svrhe Instituta, njegovog opstanaka, razvoja i prepoznatljivosti među vodećim institucijama ove vrste ne

samo u BiH već i u svijetu. Iskustvo nas uči da je to teško, ali ne i nemoguće. Istraživači moraju istrajavati na dokumentiranju svojih istraživanja na argumentiran i znanstven način, pokazujući da velika djela ostaju kao spomenici kulture koji kazuju o vremenu i ljudima uvijek na isti način: istinom o istini. Sve konstrukcije i rekonstrukcije dolaskom i odlaskom njihovih vinovnika nestaju i padaju u zaborav, a ono što je pisano s namjerom da kazuje o istini, opstaje i traje.

Naglasak budućih studija u Orijentalnom institutu bit će na daljem otkrivanju historijskih izvora, historijskih fenomena i historijskih ličnosti. Radiće se podjednako na predstavljanju izvora i na izradi interpretativnih studija. Treba napomenuti da je predstavljanje izvora od ključnog značaja ne samo za nauku nego i za društvo. I općenito bi istraživači trebali istrajavati na stanovištu da je kultura temelj lokalnog, regionalnog i nacionalnog identiteta te da je nužno da s drugim pozvanim institucijama neprestano ulažu napor u očuvanje višestoljetnog kulturnog naslijeđa, kako bismo bili ravnopravni sudionici svjetskih kulturnih tokova.

U svijetu koji se ubrzano globalizira namećući sistem vrijednosti koji ne pokazuje previše razumijevanja za tradicionalnu kulturu, ali istovremeno i u svijetu koji sve više postaje svjestan potrebe očuvanja kulturnih vrijednosti stvaranih stoljećima te opasnosti njihovog gubitka, ovo bogatstvo kulturnohistorijske baštine moglo bi postati jedna od komparativnih prednosti male zemlje poput Bosne i Hercegovine.

Naučni procesi moraju biti uslovljeni naučnim ethosom koji zahtijeva socijalnu stabilnost nauke, a to je moguće samo ako postoje adekvatni mehanizmi koji reguliraju naučne tokove, pa i one unutar naučnih disciplina kojima se bavi Orijentalni institut. Naučni ethos nam nalaže da vjerujemo u ono što radimo te da je sve podložno sudu vremena, ali velikom i konačnom Sudu. Radeći s istinskom predanošću, objektivno i strpljivo, istraživači Orijentalnog instituta ostavljaju naraštajima iza sebe uvjerenje da je samo istina i uvijek istina ono čemu trebaju težiti i što trebaju činiti u svom radu.

SCIENTIFIC CONTRIBUTION OF RESEARCHERS OF THE ORIENTAL INSTITUTE

Summary

The historical and cultural memory of Bosnia and Herzegovina represents a complex mosaic that should be approached with conscientious and dedicated, both professional and scientific work. This is precisely the task of the researchers of the Oriental Institute, working on an objective picture of historical and cultural memory not only within today's borders but also beyond. All research in terms of history and culture should offer an overview of historical events and cultural movements, while remembrance and correct interpretation of them should draw meaning and significance to Bosnians and Herzegovinans, in order to actualize them in the present with the aim of building the identity of the people living in Bosnia and Herzegovina and the region. All the researches of the past of scientific researchers of the Oriental Institute are interdisciplinary, scientifically based, precise, correct, and set up so that their results cannot be arbitrarily interpreted as it occasionally suits groups and individuals, who most often try to blur the truth with their demagogic statements and direct the attention of the scientific community and the cultural public to a peripheral and scientifically unfounded discourse. The 70th anniversary of the research work of the Oriental Institute is an example of a bright tradition of honorable and scientifically based work with a very significant contribution in terms of results that move the boundaries in the scientific fields that the researchers of the Oriental Institute deal with.

Keywords: Oriental Institute, seventieth anniversary, scientific research, contribution and importance of basic research

Literatura

- Bavčić, Mubera; Hatibović, Lamija, *Bibliografija izdanja Orijentalnog instituta 1950.–2020. / Bibliography of Publications of the Institute for Oriental Studies 1950–2020*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo, 2021.
- Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova dr. Adema Handžića”, *POF*, 47–48/1997–98, Sarajevo, 1999, 191-199; *POF*, 56/2006, Sarajevo, 2007, 193-203.
- Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova Dr. Hatidže Čar-Drnda”, *POF*, 64/2014, Sarajevo, 2015, 501-510.
- Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova Džemala Čehajića”, *POF*, 61/2011, Sarajevo, 2012, 461-466.
- Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova prof. dr. Teufika Muftića”, *POF*, 54/2004, Sarajevo, 2005, 215-222.
- Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova Saliha Trake”, *POF*, 59/2009, Sarajevo, 2010, 265-277.
- Bavčić, Mubera, “Bisera Nurudinović – bibliotekar i bibliograf (1928.–2012.)”, *POF*, 64/2014, Sarajevo, 2015, 491-496.
- Beglerović, Samir, “Djelo kao punina odraza mišljenja. Osvrt na znanstveni rad prof. Džemala Čehajića”, *Znakovi vremena*, 74–75, Sarajevo, 2016–2017, 13-29.
- Buzov, Snježana, “Bibliografija radova Muhameda A. Mujića”, *POF*, 34/1984, Sarajevo, 1985, 213-220.
- Čar-Drnda, Hatidža, “Bibliografija radova Alije Bejtića”, *POF*, 37/1987, Sarajevo, 1988, 203-210.
- Dervišević, Haris, “Ešref Kovačević (1924.–1996.): kaligrafska ostavština”, *Godišnjak BZK Preporod*, god. XVI, Sarajevo, 2016, 443-453.
- Djelo dr. Adema Handžića: Zbornik radova sa znanstvenog simpozija (Tešanj, 15. i 16. 12. 2006. godine)*, Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj, Tešanj, 2008.
- Duraković, Esad, “In memoriam: Dr. Ismet Kasumović (1948–1995)”, *POF*, 42–43/1992–93, Sarajevo, 1995, 12-14.
- Duranović, Amir, “Crtice iz života Ahmeda S. Aličića”, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 31-35.
- Džaka, Bećir, “In memoriam: prof. dr. Sulejman Grozdanić (1933–1996)”, *POF*, 46/1996, Sarajevo, 1997, 9-10.
- Filipović, Nenad, “Dva velikana osmanistike: Hazim Šabanović i Adem Handžić”, *Godišnjak BZK Preporod*, god. XVI, Sarajevo, 2016, 393-402.

- Gaćanin, Sabaheta, “In memoriam: Dr. Hatidža Čar-Drnda (1947–2014)”, *POF*, 64/2014, Sarajevo, 2015, 33-35.
- Gaćanin, Sabaheta, “Osvrt na život i rad Saliha Trake”, *Novi Divan*, 1, Travnik, 2021, 36-41.
- Gaćanin, Sabaheta, “Uz tridesetogodišnjicu smrti prof. Džemala Čehajića (26. oktobar 1930. – 1. decembar 1989.)”, *Godišnjak BZK Preporod*, god. XIX, Sarajevo, 2019, 350-359.
- Grozdanić, Sulejman, “In memoriam: Prof. Besim Korkut (1904–1975)”, *POF*, XXV/1975, Sarajevo, 1976, 6-8.
- Grozdanić, Sulejman, “In memoriam: Prof. dr. Branislav Đurđev (1908–1993)”, *POF*, 42–43/1992–93, Sarajevo, 1995, 7-8.
- Hatibović, Lamija, “Uloga i značaj bibliografija, bibliografa i bibliografskih aktivnosti u radu Orijentalnog instituta Univerziteta u Sarajevu”, *Bosniaca*, 26, Sarajevo, 2021, 83-84.
- Husić, Aladin (ur.), *Orijentalni institut u Sarajevu 1950–2015*, Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Sarajevo, 2015.
- Husić, Aladin, “Osvrt na naučni doprinos Ahmeda S. Aličića”, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 23-30.
- Juzbašić, Dževad (ur.), *Naučno djelo akademika Branislava Đurđeva*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2010.
- Kasumović, Azra, “Bibliografija Fehima Dž. Spahe”, *POF*, 44–45/1994–95, Sarajevo, 1996, 443-446.
- Kasumović, Azra, “Bibliografija radova dr Ismeta Kasumovića”, *POF*, 44–45/1994–95, Sarajevo, 1996, 447-452.
- Kasumović, Fahd; Bavčić, Mubera, “Bibliografija radova dr. Ahmeda S. Aličića”, *POF*, 63/2013, Sarajevo, 2014, 261-269.
- Kasumović, Fahd, “Ahmed S. Aličić – Učitelj, znalac, naučnik”, *Radovi (Historija, Historija umjetnosti, Arheologija)*, knj. 4, Sarajevo, 2016, 17-22.
- Kico, Mehmed, “Lingvističko djelo prof. dr. Teufika Muftića (1918–2003)” u: *Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici*, br. 2, Zenica, 2004, 147-165.
- Kupusović, Amina, “Bibliografija radova akademika prof. Nedima Filipovića”, *POF*, 34/1984, Sarajevo, 1985, 221-228.
- Ljubović, Amir, “Selektivna bibliografija prof. dr. Sulejmana Grozdanića”, *POF*, 47–48/1997–98, Sarajevo, 1999, 181-190.
- Maslo, Amer; Hatibović, Lamija, “Hamid Hadžibegić (1898.–1988.) i njegova ostavština u Orijentalnom institutu u Sarajevu”, *Časopis za suvremenu povijest*, br. 1, sv. 54, Zagreb, 2022, 169-186.

- Mušeta-Aščerić, Vesna, “Bibliografija radova akademika prof. dr. Branislava Đurđeva”, *Prilozi*, br. 28, Sarajevo, 1999, 271-291.
- Nakičević, Omer, *Hafiz Omer Mušić, profesor (1903.–1972.)*, Planjax – Medžlis IZ, Tešanj – Gračanica, 2012.
- Nametak, Fehim, “In memoriam: Fehim Dž. Spaho (1943–1993)”, *POF*, 42–43/1992–93, Sarajevo, 1995, 9-11.
- Nametak, Fehim, “In memoriam: Mr. Ešref Kovačević (1924–1996)”, *POF*, 44–45/1994–95, Sarajevo, 1996, 9-11.
- Nurudinović, Bisera, “Bibliografija radova dr Hazima Šabanovića”, *POF*, XXII–XXIII/1972–73, Sarajevo, 1976, 11-32.
- Omanović-Veladžić, Alma, “Doprinos Hatidže Čar-Drnda izučavanju historije Bosne i Hercegovine osmanskog perioda” u: *Naučna/znanstvena konferencija “Bosanskohercegovačke naučnice/znanstvenice i njihov istraživački rad”*, ur. Edim Šator, knj. 1, FMON, Mostar, 2018, 259-272.
- Pelidija, Enes, “In memoriam: akademik prof. dr. Avdo Sućeska (1927.–2001.)”, *Prilozi*, br. 31, Sarajevo, 2002, 317-320.
- Redakcija POF, “In memoriam: Alija Bejtić”, *POF*, XXXI/1981, Sarajevo, 1981, 7-9.
- Redžić, Enver (ur.), *Okrugli sto Naučno djelo Nedima Filipovića*, ANUBiH, Sarajevo, 2000.
- Stanek, Emina, “Bibliografija radova akademika Avde Sućeske – u povodu sedamdeset godina života”, *POF*, 46/1996, Sarajevo, 1997, 175-185.
- Taslidža, Faruk, “Doprinos Muhameda A. Mujića u proučavanju historije Mostara i Hercegovine” u: *Zbornik radova Naučni skup Hercegovački naučnici/znanstvenici i tradicija istraživanja u Hercegovini*, ur. Šaban Zahirović, FMON, Mostar, 2016, 213-223.
- Tričković, Radmila, “Dr. Hazim Šabanović, Urbani razvitak Beograda od 1521. do 1688. godine”, *Godišnjak grada Beograda*, knj. XVII, Beograd, 1970, 5-9.
- Zečević, Alen, “Doprinos Hatidže Čar-Drnda historijskoj nauci: djelo vrijedno divljenja” u: *Naučna/znanstvena konferencija “Bosanskohercegovačke naučnice/znanstvenice i njihov istraživački rad”*, ur. Edim Šator, knj. 1, FMON, Mostar, 2018, 273-283.